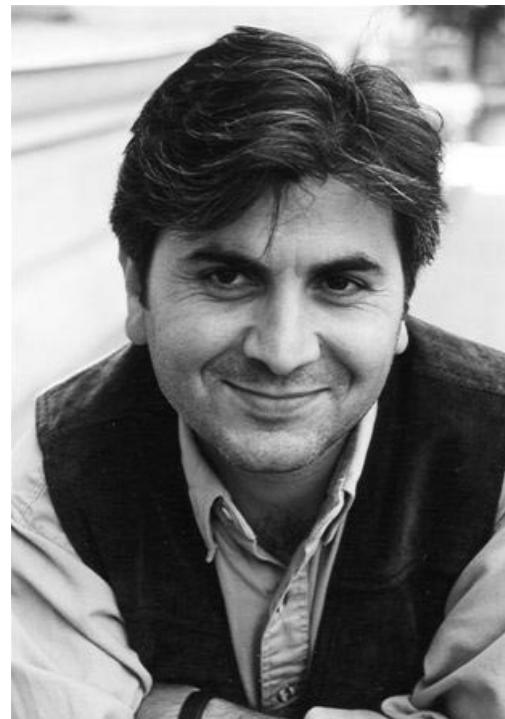

فرات جهودری یەکیکە لە نووسەرە کوردانەی کە بە زاراوهی کورمانچی ژوورین و بە کوردییەکی پەقى و رەوان دەنەووسى. لە بوارى چىرۆك نووسىندا شان بەشانى ئەو كەسانە دىت کە بەردھام بەرھو پىشەھە چونە و كۆلیان نەداوه. هەر لە سەرەتاي ھەشتاكانەوە دەنەووسى و ئىستاش لە ناو نووسەرانى تاراواگەدا چالاکىيەکى ئەدھى زۆرى ھەبە و چىرۆكەكانى لە ئەنتۇلۇزىيائى ئەلمانى، عەربى و تۈركىيەكاندا وەك نموونەي چىرۆكى کوردى ھىنزاونەتھوھ.

فرات جهودری ئەندامى يەکىتى نووسەرانى سوئىد و pen ئەمەنلەتىيە. هەر لە سوئىد دەرونناسىي مەندالان و لە زانڭوكانى ستۇكەھۆلەمىش «زىيان و كولتۇرلى ئەتتىكەكان» و «دىرىۋىكى ئەدھىياتى رۇوسىيا» خويىندووه. لە پەراوىزى كارى ئەدھىدا وەك مامۇستا، وەرگىر و لىيۇھكۆل و لە كۇنسىي كولتۇرلى دەولەتىشىدا وەك شارەزا لە بوارى ئەدھىياتى كەمىنەكاندا كارى كردووه.

لە مىيانەي سەردىنىكىدا لە پاپىزى ۲۰۰۵ بۆ كوردستان، لەسەر ھەندىك تەھەرەي وەك رەوشى ئېستا و راپىردووی ئەدھىياتى كوردى، كاريگەرلى غوربەت لەسەر نووسەرانى كورد، چۆنیەتى لىك نزىك كەردىنەوەي زاراوهەكان و ئەزمۇونى نووسەرایەتى و ... تاد دواندىمان، كە ئەمە خوارەوە ئەنجامەكەيەتى.

فرات جەوەرى:

**غەریبى تىكشىكانە، بۇ ئەوهى تىك نەشكىم پەنام بىردى بەر ئەدھىيات..
كەسىكىش بە دىل كاربکات لە سەد كەس باشتەرە كە بى دىل كارىك دەكەن**

ھەۋەپەيەن: سەلاھەدین بايەزىدى

* لهوانه یه پرسیارکردن سه بارت به زبانی شه خسی، شتیکی کلاسیک بنی، به لام له بهر ئه وهی خوینه رانی زاراوهی کورمانجی ناوین هیچ شاره زاییه کیان له سه ر تۆ نییه، خراپ نییه لهم با بهتهوه بکه وینه ناو.

- له دایکبووی نوسه بیسم و گەنجیتیم له و شاره تیپه پیوه. سالى ۱۹۸۰ پېرپوی سویید بیوم و ئەوا ۲۵ ساله له سویید دەشیم. له سویید بەشیویدیه کی ئەكتیف دەستم بە خەباتی ئەدەبی کرد. يەکەم كتیبم سالى ۱۹۸۱ دەركەوت و هەتا ئیستا ۱۳ بەرهەمی نووسراوم هەیه و ۱۴ كتیبیشم له زمانی بیانییه و دەركیپاوه سەر زمانی کوردى. له نوودەد کان گۆڤاریتکم بەناوی (نوودەم) دەرخست کە گۆڤاریتکی وەرزانه بیو و دە سال لە سەر یەک بلاو بیزوھە. هەروەھا چاپخانە یەكیش دامەزراند بەناوی نوودەم کە هەتا ئەمەرۆ نزیکەی سەد كتیبی پیشکەش بە كتیبخانە کوردى کەردووه.

* ئەو كتیبانە چین؟

- هەم كتیبی نووسەرانی کورده و هەم بەرهەمی وەرگیپداوه له زمانه بیانییه کانه وە. چەند نموونە یەکی کورمانجی خواروشی تیدایە.

* ئەو كاتەی له تورکىيا بیو، شتیک بەناوی ئەدەبیاتی کوردى هەبیو؟ ئەگەر بەلنى، چۈن و له چ ئاستیکدا بیو؟

- له سەرتای دامەزراندی کۆمارى تورکىيا و هەتا سالى ۱۹۸۰ واتە له سالى ۱۹۲۰ هەتا ئەو رۆژدی له تورکىيا دەركەوت، تەنانەت دە كتیبی کوردى دەرنە كەوتبوو. وەک ئەدەبیات تەنیا دە توانم ئاماژە بە دوو نموونە بکەم ئەویش كتیبی «مەحەمەد ئەمین بۆز ئەرسەلان» د کە كۆمەلە چىرۇك بیو و سالى ۱۹۷۰ بلاوبىۋوھ. ئەوی تريش كۆمەلە شىعرىتکى «رۆزان بەرناس» بیو كە سالى ۱۹۷۹ چاپ و بلاو بیزوھە. دیارە كۆمارى تورکىيا بە دروشمى تاك نەتهوه، تاك ئالا و تاك زمان دامەزراو له چوارچيويى ئەو سیاسەتە شدا زمانى كوردى له بىنەرەتدا قەددەغە كرا. بەھىچ شىویدیه کى فەرمى، كورد نەيدە توانى بە زمانى خۆى پەروردە بىيىنە و كاتىك كە زمانى كىش قەددەغە كرا و تۆنەتسوانى بەم زمانى خۆت ئىفادە بکەي، ئەوا ناتوانىت بەرەمەتىكى ئەدەبىشى پىن بخولقىتىنى. ئەو كاتانە منىش تازە دەستم بە نووسىن كرد واتە سالى ۱۹۷۸، وشەي کوردى له

هیروئینیش قاچاغتر بیو، بۆیە ناتوانم
باس له ئەدەبیاتى کوردى لهم
قۇناغەدا بکەم.

* ئە دواي هەشتاكان؟
- وەک دەزانىن ئەيلۇونى ۱۹۸۰.
کودتايەکى عەسکەرى رووی داو

لەئەنجامدا حکومەتى سوپا ھاتە سەر کار. بۆیەش گەلیک سیاسەتowan و چالاکى گەنجى کورد پەروپان له ئەورۇپا كرد و زۆربەشیان له سویید نیشىتە جى بۇون. لە لایەكەوه کودتاي سەربازى مالۇیرانى لەگەل خۆى ھەينا و لە لایەكى ترىشەوه بیو بەھۆى ئەوهى کورد له تاراوه گە بهتايەت بە خۆى دابىتەوه و گەرنگى بە زمان و مەوجوودىيەتى خۆى بدات.

* لهو كاتانەدا، لەگەرمە زولم و زۆرى دوزەمن و راودەدونان و كۈچ و ئازاوهدا، زۆربەي لەوانى کوردستان چ لە دەرەوه و چ لەناو خۆ، و دواي سیاسەت دەكەوتەن و بەشدارى پىزەكانى چەپى تۈرك ياخود بىزاشى سیاسى - چەكدارى کورد دەبۇون، تۆ چۈن ئەدەبیاتت ھەلبىزاد، لەناو سیاسەتدا نەخنکاي و لهوانه گەرنگەر بەکوردى نووسىت؟

- منىش كەوقە ناو سیاسەتەوه و لهم چوارچيويى بە دەر نەبۇوم. چەند سالىيک ئەندامى پەتكخراوى (DDKD) بۇوم، بەلام ئەو كاتەي چوومە سویید، بە تەمۇاوهتى لە رېتكخستان دابىرام و بۆم دەركەوت کە ناتوانم خۆم لە چوارچيويى كى نوئى بىنیات بىنى، فەلسەفەي مارکسیزم و كۆمەلگا يەكى نوئى بىنیات بىنى، فەلسەفەي مارکسیزم - لىينىزىمى بە بىنەما دەگرت، لهم چوارچيويى شدا نەتهوه و زمان و كولتوورى نەتهوهىدە كە دىياردەيەكى كۆنە پەرستانە چاوى لىيەدە كرا. ئەگەر داواي پەروردە و قىسە كەردن بە زمانى کوردىت كەردا، وەك ناسىپۇنالىيست لە قەلەم دەدرای. مىلىانىيەك لەمندا دروست بیو، ئىيمە دەمانگوت پېيۇستە نەتهوهىدە كە رېزگار بکەين، بەلام بە زمانە كە قىسە مان نەدە كرد. دانوستان و گفتۇرى ئىيواغان بە تۈركى بیو. چونكە بە ئەدەبیاتى مارکسیستى - لىينىنیيستى گۆش كەرابووين و بەرەمە ئەو ئايىپلۇزىيەش تەنیا تۈركى بۇون. پاش ماوهىدە كە هەستم كرد كە شتىكى ھەلەيە. ئەو كاتانە بەرېتكەوت كتىبىتىكى جەگەر خوين لە كوردستانى سورىاوه گە يېشىتە

ئەو نەوهىدەي لە تاراوه گە
پىدەگات، ناتوانى نوينەرى
ھەست و نەستى كوردەگان

بىت لە ولاتى خۆيان

- کاتیک چوومه سوید، وک ههموو بیانییه کی تر بهوئی کرام بو کورسی فیریونی زمان. بهر لەھەشتاکان تەنیا بە تورکى دەم خویندەوە و لە سوید رەوتى موتالا لە کردنم گۇپىدا. لەھەر گەرەکىتىکى سوید کتىپخانە يەکى گەورە. هە يە كە بەھەموو زمانە کانى دنیا كتىپيت دەست دەكەۋى. ئەو گەرەكەي منىش لېي دەزىام، كتىپخانە يەكى دەولەمەندى لېي بۇو، لەوئى كۆمەلتى كتىپبى تۈركىش ھەبۇون، سەرتا دەستىم كرد بە خویندە وە ئەو كتىپيانە پېسىپتى بۇو لە تۈركىيا خویندابامەوە و سىاسەت نەيدەھىشتى، پاشان كە فيېرى زمانى سویدى بۇوم، دەروازى ئەدەبىياتى سویدىشىم كرددەوە. سوید و لاتىكى بچووكە و نەك تەنیا لە بوارى تەك نۇلۇزىا وە، بەلكو لە روانگەي ئەدەبىشە وە رۆلىكى گەورە دەبىنى. وەك دەزانىن ناواندى خەلاتى نوبىلە. مانۇوە لەو و لاتەدە دەرفەت و شانسىيەتى كە گەورە بۇو بۇ من و دەروازى گەورەم لە بەر دەم كرايە وە. بەرىتكەي زمان و ئەدەبىياتى سویدى، ئەدەبىياتى گەلانى تېرىش ناسى.

* باسى خەلاتى كرد، ئاييا هيچ خەلاتىكى كوردىستانى يان جىهانبىت وەرگە تۈرۈد؟

- ئەنسىستىتىكى كوردى بەرلىن جارىك بە بۇنەي چاپخانەي (نوودەم) ادە، خەلاتىكى پېشىكەش كردم، دىيارە هيشتا گەنجم و رېتكەي كى درىتىم لە بەر دەمە.

* باسى خۆت و يەكىتى نووسەرانى سوید بکە.

- لەسالى ۱۹۸۷ دە ئەندامى يەكىتىي نووسەرانى سویدىم. لەو يە كە مىن كە سانەم كە بۇومە ئەندام. لەلايەن يەكىتىيە كە و بۇرس پېشىكەش بە ئەندامانى دەكەيت. بۇ غۇونە، ئەگەر رۇمانىيەك بنووسىم، دە توانم پېشىنيار بىكەم جىتكەيە كەم بەدەنلى يان داوا بىكەم بەرىتىم بىكەن بۇ و لاتىكى تر و لەوئى رۇمانە كەم تەواو بىكەم. دوا بەشە كانى رۇمانى دوايىم بەناوى "پا يېزىتىكى درەنگ" لە يۇنان تەواو كەدە بەرىتكەي يەكىتىي نووسەرانى سوید چووبۇوم.

* ئاييا هيچ كتىپبىت وەرگەپەراوەتە سەر زمانە كانى تر؟

- بەللىن هەندىك بەرھەمم بۇ زمانى ئەلمانى، سويدى و تۈركى وەرگىپەراون. هەر وەها سىن كتىپبىم كراونە تە عەرەبى و واخەرىكە دەكەتنە زاراوهى كورمانجى ناوينىش.

* با بچىنە وە سەر هەندىك شتى گشتى، رەوشى ئېستاي ئەدەبىياتى كوردى (كورمانجى ژۇورىن) چون

دەستىم، يەكەم جار بۇو بەرھەمەتىكى كوردىم دەبىنى. سەرەتا زۇر سەرەتە پېش چاوم، بەلام پاش چەند جار خویندە وە، تېڭە يېشىم كە خویندە وە كوردى چەندە سانايە. واتە كەسىتىك كە ئەلف و بىن بىناسى و بىتسانى بە كوردى قىسە بىكەت، لە ما وادىيە كى زۇر كورتدا فيېرى زمانى خۆى دەبىن. كتىپبە كە جەنگەر خوین بروسو كە يەكى لەنامدا چاند، چونكە حەزىشىم لە ئەدەبىيات بۇو، دەستىم بەنۇو سىنى كوردى كرد. لەمە و دوا ئىتەر دەمارگىرى ئايدىيەلۇزى و سىاسەتى حىزبىا يەتى سەرنجى رانە كىشام و بەيە كە جارى وازىم لىن هېتىنا. يەكىك لە ھۆكارە سەرە كە كىيە كانى دەركەوت نېشىم بۇ سويد ئەوە بۇو بەرەحەتى بتوانم بە زمانى خۆم بخۇيم و بىنوسىم.

* ئەو كتىپبە جەنگەر خوین كە لە سۇورىيا وە بە دەستىت گەيىشتى، ناوى چ بۇو؟

- ناىيەتە وە بېيرم.

* بەشىعە دەستىت بە نووسىن كرد يان بە چىرۆك؟ لە زېر كارېگەری كىن بۇو؟

- بەشىعە دەستىم پېكىرىد. لە سەرەتادا كە هيىشتا لە فەلسەفەي چەپ رىزگار نە بىبۇوم، ئەو شتانەي موتالا شىمان دەكەن لەو چوارچىبويدى دابۇن. شىعە كانى پا يېزىرەدا، ما يكۆفسكى، مە حەمەود دەرويىش دە خویندە وە كارېگەر يىسان لە سەرەم دادەنا. تا سالى ۱۹۸۲ شىعەم نووسى و پاشان بەيە كە جارى مالئاوايىم لېتكەد و رووم لە چىرۆك و پەخشان كرد.

* يانى جىهانبىنى ئەدەبىش دانابۇو؟

- بەللىن. بەللىن. سالى ۱۹۸۰ كۆمەلە شىعەتىك بەناوى "ھەلمەت دەبەين" چاپ كرد، واتە دەمەوى بلىئەم جىهانبىنى سىاسىي و چىنایەتى كارېگەری ھەبۇو. ھەر وەك چون ئامانچ پەرەلىتارىي دىكتاتۆرى بۇو، ھەمۇو شتە كانى دېكەش لەو بازىنە يەدا دەخولانەوە. پاش دەركەوتىم بۇ دەرەوە دەلات، بىگە لەناوخۇش، زىباتر كورتە چىرۆك سەرنجى رادە كىشام. هەتا لە پەرگىرى ئايدىيەلۇزىا و سىاسەتى رېزدانە زىباتر دوورە پەرىز دەبۇوم، بەو ئەندازىيە نىزىكى ئەدەبىيات دەبۇوم. ئىتەر دەمتىوانى وەك كە سايەتىيە كى ئازاد و سەرەتە خۆ بىكەۋە ناو جىهان و زىيانى ئەدەبىيە وە.

* بېگومان ئەگەر ما وادىيە كى درىت لە شوينىك بىتى، زۇر شت لە دەست دەدەي و هەندىك شتى نوئى وەرگەرلى. سويد چى پىن بە خىسى و توچىت لىن وەرگەت؟

هەلّدەسەنگىتىنى؟

- ھەموو كەس دەزانى كە ئەدەبىياتى كلاسيكى كورمانجى دەولەمەند بۇو، وەك بەرھەمە كانى مەلائى جىزىرى و خانى، بەلام كاتىك كە دىيىنه سەر باسى ئەدەبىياتى نۆژەن، ھەر وەك ئامازەم پىّدا، دواى دامەزراپىنى كۆمارى تۈركىيا، لە ئەنجامى سياسەتكانى ئەم دەولەتە، ئەدەبىياتى كلاسيك كە ترادىسيونىكى بەخۆه گرتىسو، بەجارىك داپرا، چونكە يەكىك لەھەنگاوهكانى شۆرپى كە مالىزم، گۆرىپىنى پىتى عەرەبى بۇو بۇ لاتىنى.

* ھۆكارىدەكى تەننیا گۆرىپىنى پىتى عەرەبى بۇو يان..؟

- نەخىر.. ئەگەر ئەدەبىياتى كۆن دەربازى پىتى لاتىنى ببوايە و زمانى كوردى قەدەغە نەكراپايە، ئەوا ئەدەبىياتىكى مودىرەن سەرى ھەلّدەدا. بۇ وينە ئەدەبىياتى تۈرك دواى كۆمار دەگەشىتەوە. ئەوان زمانى خۆيان قەدەغە نەكەد. بەرھەمى گۆفارى ھاوارى دەرخست و چونكە ئەوان ئەدەبىياتى عوسمانىييان بۇوه خالى دەسپىتىكى ئەدەبىياتى دەربازى لاتىنى كەدە دەستييان كەد بە وەرىپانى ئەدەبىياتى بىانى، بەم جۈزە زمانى خۆيان پوختە تۈركىدە، بەلام لە سىيەكاندا لەشام جەلادەت ئالى بەدرخان، گۆشارى ھاوارى دەرخست و ئەوه خالى دەستپىتىكى ئەدەبىياتى نۆژەنلى كوردى بۇو.

* لەتاراڭە و بەپىشەنگى گۆفارى ھاوار؟

- ھەتا سالەكانى ۱۹۴۰ و ۱۹۴۳ گۆفارى ھاوار، رۆناھى، رۆزا نو، سەتىر لەلایەن ھەردووك برا واتە كامەران و جەلادەت بەدرخان لەشام و بەيرۇوت دەردەكەتون، بەلام ئېمە لەو ئەدەبىياتە بىن بەش بۇوين. واتە ئەم ئەدەبىياتە بەدەرفەتىكى زۆر سەنوردارو بەكادىريتىكى كەمەوە، نەدەگەيىشتە لاي ئېمە. ھەروھا پاش شۆرپى ئۆكتۆبرى رووسىا و دامەزراپىنى سۆسىالىزمى سۆقىيەت، كوردا كانى سۆقىيەتى پىشىوش دەرفەتىيان بۇرەخسا. گەلىك بەرھەمى ئەدەبىي بلاو بۇونەوە، بەلام بە پىتى كىرىلى بۇون و نەماندەتوانى كەلگىيان لىن و درېگىرین، ئەگەر بە لاتىنىش بوايە، دىسان لەبەر سەنورە قايىھەكان نەدەگەيىشتە دەست ئېمە و لوانىش داپرا بۇوين و لەلایەكى تەرەوھ جەموجۇلى ئەدەبى كوردا كانى تۈركىيا لەحەفتاكاندا بە زمانى تۈركى بۇو. لەبەر ئەم ھۆككارانە ئەدەبىياتى مۇدىرەنى كوردى لە

خەويىكى قۇولداپۇو. پاش ھەشتاكان ھىدى ھىدى وەخۇ كەھوت و بەشىۋەيەكى بەرچاۋ بۇ پېشەوە ھەنگاوى نا. سوپىدىش، كە ولاتىكى دىيوكراتە و پىز لە كولتۇورەكانى دىكە دەگرئ و دوور لە راسىزم و رەگەزىپەرسى، دەرفەتىك بۇ كورد رەخسا كە وەك نەتمەۋەيەك خۆى بقەبلەتىن. كوردەكانى باكىور بەتاپىتەتى ھەندىتكە لە ساپكۆلۈزۈشىاي خۆبچۇك دېتەن رىزگاريان بۇو. لە تۈركىاي كەمالىدا كە كورد وەك نەخۇيندەوار و پاشكەو توو و كىيۇي چاۋى لىتەدەكرا، لە ئەورۇپا پىزى لە تۈرك زىاتر بۇو. ھەرودەها مندالە كوردەكان توانيان لە سوپىد بەزمانى خۆيان پەرەرەد بېبىن و لە ھەموو گەرنگىر ئەو كەسانەي بەكارى ئەدەبىيەو خەرېكىن، دەرفەتى مادىييان بۇ دابىن كرا. بۇ نۇونە من لە ياداشتەكانى جەلادەت ئالى بەدرخاندا خۇيندۇمەتەوە كە كاتىك لە مىيونىخ دەي�ۇتىندە، پېش شەپى دووھەمى زمانى خەپەندا جەلادەت بەدرخان جىهانى، واي لىدى كە چاکەتەكەي بفرۇشى بۇئەھى بىزى. لېرە نۇسەر ناكەۋىتە ناو قەيرانىكى بەم جۆرەوە و دەزگايىكى كولتۇرەيە كە يارمەتى مادى و مەعنەوى نۇسەر دەدات. ئىمەي كوردىش لەو يارمەتىيە بىن بەش نەبۇوين. بۇيە ھىدى ھىدى ئەو سىياسىيائىنە بەدەۋى كودەتا پەرپىوه بۇون و نەگەر انەوە ولاتى خۆيان و وازيان لە سىاپەتىش ھېيتا، رۇويان لە ئەدەبىيات كەد. دەتوانم بلىيم ھەم لەبوارى چىرۇك و ھەم لەبوارى رۇمانەوە (لەوانىيە سەبارەت بەھەلبەست و ا نەبىن) ھەنگاۋىتىكى گەورە بەرەز كرايەوە. وېپارى ئەوەدى دىسان سەنوردارە، بەلام دەكىرى باس لە ئەدەبىياتىكى نۆژەنلى كوردى بکەين كە تەنانەت وەردەگىرىپەتىتە سەر زمانە بىانىيەكان و نىشانە ئەوەيە گەردوونى دەبىت و سەنورەكان تىتەپەرپىتى كە مايەي خۆشحالىيە.

* ئەو شەتەي سەرنجى راکىيشاوم ئەوەيە كە لە زاراوهى كورمانجىدا زىاتر گەنگى بە رۇمان دەدرى ھەتا ۋازىدەكانى ترى ئەدەب، ئەۋىش بەپىشەنگى كەسانى وەك مەممەد ئۇزۇن و ئىيۇ و ھەندىتكە كەساپتەتى تر. ھۆكاردەكە بۇ چى دەگەرتىتەوە؟

- لە ولاتە پاشكەو تووەكان شىعەر پىتىگەيەكى بەھېزىرى هەيە. تەنانەت ماواھىك لە ولاتانى ئەمەرىكاي لاتىن وەك پەيامبەرەتىك چاۋ لە شاعىر دەكرا و شاعىرەكان بىن پارە سوارى پاس دەبۇون. ئەمپۇش لە ولاتانى جىهانى

سەرنجى من. ھەستم كرد كوردايەتىيەكى پاڭ و دلسىزى
تىيدايم و هەتا نەوەتكان سەرچەم زىمارەكانى گۇشارى
هاوارم سەر لەنۇي چاپ و بلاو كردهو. نودەم لە فکر و
تىپوانىندا وەك هاوار، ليپرال بۇو. بىنگومان ھەولەم دا
شىتىكى نۇي بىت، چونكە ھەلۈمەرجى هاوار و نودەم زۆر
لىك جىاواز بۇو. بۇ دەركىرىنى نودەم زۆرم زەممەتى و
ئاستەنگى بىنى.

* وەك چى؟

- يەكم جار بۇ گۇشارىك لەلایەن كەسىكەمەد
دەرەدچوو. دەرۋىبەر باوەپىيان نەدەكەد كەسىك بە تەنبا
بىتوانى شتىك بىكەت، بەلام جارجارە ھەندىيەك كەس
گۇرانكارى بىنچىنەيى لە ولات و تەنانەت جىهاندا بەدى
دىن. كاتىك دەستم بەچاپ و پەخشى نودەم كرد،
ھەندىيەك دەيانگوت فالان رېتكخراو. لىرەدا با
ئاماشە بە نۇونەيەك بىكەم. بەر لەھەن نودەم دەرىكەويت،
چونكە پىشىبىنى ئەم شتەم كەردىبوو، بۇ ئەھەن بالانسىك
درۇست بىكەم و بەھەن كەس بىسەلمىتىم كە گۇشارەكە
سەرىھە خۇق و ئەدەبىيە، دوو پىكلاام بۇ دوو رۇزىنامە
كوردى نارد كە يەكىان رۇزىنامە ولات و سەر بە pkk
بۇو و ئەھەن تىريش گۇشارى ئامانچ و دىز بە pkk بۇو.
پارەيەكىش بۇرەوانە كردن تاكو پىكلاامەكەم بلاو
بکەنەوە. رۇزىنامە ولات پارەي نەويىست و لەبرى پارە،
پىكلاامى رۇزىنامە خۇيان بۇ بەرپى كردم. كاتىك
پىكلاامەكەي من لە "ولات"دا بلاو بۇو و منىش لە ژمارە
يەكى گۇشارەكەمدا پىكلاامى "ولات"م بلاو كردهو،
مەحمۇد باكىسى كە ئەو كات دىز بە pkk بۇو،
بانگەشە ئەھەن كرد كە نودەم سەر بە pkk دىي. ئىنجا
لە ژمارە دووهەدا توووشىتىم لەگەل مەھمۇد باكىسى
كەر و بلاوم كردهو، دۆست و لايەنگرانى pkk گوتىيان
گۇشارىكى باش بۇو، بەلام پىتىويستە كەسايەتى
بەم جۆرە تىيدا نەبىن. پاش يەك - دوو سال
لەدەرچۈنى، ئىنجا باوەپىيان بىن ھەن.

* نودەم تاكەي بەرەدەوام بۇو؟

- دامنابۇو پىتىنج سال دەرىچى. زۆر كەس باوەپىيان
نەدەكەد تەنانەت دوو - سى ژمارە زىاتى لىن دەرىچى.
خۇيان ئابۇونە نەدەكەد، چونكە پىتىيان وابۇو ئەو گۇشارەش
بەدەردى گۇشارەكانى تر دەچىت. ئەو پىتىنج سالە ئە بۇ
نودەم پىشىبىنیم كەردىبوو، بەرىتىك و پىتىكى دەركەوت.
لەماوەي ئەم پىتىنج سالەدا ھىچ جىاوازىيەكى نەخستە

سيتىيەم ھەر بەم جۆرەيە. لەوانەيە لە كوردىستانىش وابىن،
بەلام لە ئەوروپا بەپىچەوانەيە. لە ئەوروپا و بەتايىھەتى
سويد كەم چاپخانە كەتىيە شىعر بلاو دەكەنەوە. ئەو
شاعيرانە خەللاتى نويلىيان دەفرۇشى. كەتىبخانە كانىش كەتىيە
سەد كەتىيە شىعرييان دەفرۇشى. كەتىبخانە كانىش كەتىيە
شىعر ناکىن. نەك بلىتى بىن نرخە، بەلكو خۇينەرى
كەمە. منىش لە گۇشارى نودەم ھەتا بۆم كرا گەنگىم بە
لایەنەكانى ترى ئەدەب دا. وەك چىرۇك و پەخشان،
ديارە ئەمە كارىگەرەيەكى بەرچاوى ھەبۇو، چونكە ئەو
شىعرايە دەنووسران و بەرپى دەكaran، سىبەرى
ئايدىيۇلۇزىيان پىيوە ديار بۇو و لەدۇرى زولەم و زۇردارى
ھۆنراپونەوە. پەيامىتىكى سىياسىيان ھەبۇو. پاش ئەم
زىيانە سىياسىيە، بەدواي ئەدەبىياتىكى گەردوونىدا وېل
بۇوین كە بىتوانىن ھەست، خەن، ئازار و
فەنتازىيە كامانى پىن دەرىپىن. چىرۇك و رۇمان جىيەكى
شىعريان گەرتهو، چونكە زمانىتىكى جىهانى ترىيان ھەبۇو.
* لەئەدەبىياتى كورمانجى ژۇرپىندا، دابېزىك ھەيە
ھەر لە مەلائى جىزىرى و ئەوانەو ھەتا جەڭەرخۇين. ئەم
دابېزىك بىيەنگىيە تەشەنەي كەردىتە بوارەكانى
رۇزىنامەوانىشەوە. دواي ھەولە رۇزىنامەوانىيەكانى
بىنەمالەي بەدرخان دابېزىك ھەيە ھەتا دەرچۈونى
گۇشارى (نودەم) يىش. لەھەندىك بواردا هاوار و نودەم
لىك دەچۈنسم. بەشى خۇقى باسى ھاوارت كرد، ئەم
نودەم چۈن ھەلەدەسەنگىتىنى؟

- پاستە. هاوار بەدەستپىشخەر كەسىك بلاو
دەبۈوه، بىن ئەھەن ھېز و لايەنېتىكى سىياسى لە پشت بىن
يان بېيتىتە بلەنگۈزى ھەندىيەكانى. ئامانجى پىشىختىتى
ئەدەبىياتىكى نىزەن بۇو، پلۇرال دەھرلى، بىن ئەھەن
جيماوازىيەك لەنيسوان بەرھەمەكان دابىنى. ھەر چەند
شاعير و نۇوسمەرى وەك قەدرى جان، نۇوردەن زازا و
عوسىمان سەبرى لە دەرۋىبەرەي ھاوار بۇون، بەلام
قورسایيەك زىاتەر لەسەر پشتى جەلادەت ئالى بەدرخان
بۇو. دوابەد دواي راۋەستانى ھاوار، ئىيدى ئەم گۇشارە
لەپىر دەكرى. ئەمن بۇ خۇم كاتىك دەركەوقە دەرەدەي
ولات، بۇ يەكم جار ناويم بىست. ديازە لەم مەدوادىيەدا،
زۆر گۇشار و رۇزىنامە كوردى دەركەوت، بەلام ھەموويان
سىياسى و ئايدىيۇلۇزى بۇون و ئەگەر بەرھەمېتىكى ئەدەبى
بلاو كارابايدە، دەبۈو لە چوارچىيە رېتكخىست و حىزىدا
بىت. كاتىك لەسالى ۱۹۸۳ دا چاوم بەھاوار كەوت،
وەك ون بۇويەكى خۇم دۆزىبىيەتەوە، وا بۇو. بۇو مايەمى

ئاستەنگى گەورەم دەھاتە بەرددەم.
دەتوانم بلىيەم و يېرىاي ھەبۇنى ھەندىيەك
ئاستەنگى تر، ھۆکارەكە تەننیا مادى
بۇ. چونكە دەمە ويست گەرنگى
بەجۇرى چاپەكەشى بەدم و ئەۋەش
پارەيدى زۇرى دەوېست.
* تىراشى نودەم چەند بۇ؟
- ھەزار دانە.

* نودەم ھەر لە ولاتانى ئەوروپا
بلاو دەبۇوه يان دەھاتە تۈركىيا و ولاتانى ئاسياش؟

- بەشى ھەرە زۇرى لە ئەوروپا بلاو دەبۇوه، چونكە
ئەو كات رەوشى سىياسى تۈركىيا نالىھبار بۇو و بەرىتگەي
پۆست نەدەگەيشت، كەسىش نەيدەتوانى لەگەل خۇرى
بىيگىرى. ھەرچەند گۆڤارىتكى سىياسى نەبۇو، بەلام قاچاغ
بۇو. شتى سەرەنج راکىيەش ئەۋەيدى كە ھەرچەند تىراشى
نودەم زۇركەم بۇو، بەلام باش بلاو دەبۇوه. بەتايمىت لە
زىندانەكانى تۈركىيادا دەستاۋەدت دەگەرە. زۇر نامەم لە
زىندانەوه بەدەست گەيەشت كە نوسىبوبۇيان بەرىتگەي
نودەم فيېرى زمانى كوردى بۇوين. ھەرەها نزىكە ۱۵
دانىيەكى لە كوردستانى سۈورىيادا بلاو دەبۇوه و لەويىش
لەناو رۆشنېران و ھۆگرانى ئەدەبىدا مالەومال دەگەرە.
بە پېشوازىيە ھەستم دەكەرە كورد شتىيەكى بەم جۇردە
گەرەكە. شتىيەك كە تايىيەت بىن بە بوارى خۇرى.

* ئايا لە نودەمدا ھەر بەتەننیا بەرھەمى نۇوسمەرانى
باکورى كوردستان بلاو دەبۇوه؟
- نەخىير. بەرھەمى كوردەكانى باشۇرۇي كوردستان،
رۆزھەلات، كوردستانى سۈورىيادا و نۇوسمەرانى تاراواڭەش
بلاو دەبۇوه.

* بەرھەمى نۇوسمەرانى سۆرانى چۈن بلاو دەبۇوه،
وەرەدەگىيەدرايە سەر زاراوهى كورمانجى يان ھەر وەك خۇرى
بلاو دەبۇوه؟

- وەك خۇيان و بە پىيەتى لاتىنى بلاو دەبۇونەوه.
ھەندىيەك بەرھەمىيەش دەكaranە كورمانجى، بۇ ئەۋەدى زىاتر
بناسىرىن. زۇر جار بەرھەمى كەسانى وەك عەبدوللا
پەشىيۇ، شىئىرکۆ بىيکەس، ئەنۇر قادر جاف، حەممە سەعىد
حەسەن و فەرھاد شاكەلیمان وەرەدەگىيەرە. فەرھاد
پېرىالىيىش يەكىيەك بۇو لە نۇوسمەرە بەرەدە كاغان كە ئەو
كاتەيى كە لە پارىس بۇو بەتىكەلىيەك لە سۆرانى و
كورمانجى دەينووسى.

* نۇوسمەرانى باکورى كوردستان بەگشتى خەباتىيەكى

لە ولۇقە
پاشكە وتۇووه كاندا
شىعەر
پىيگەيە كى
بەھىزى
ھەيە

نېوان بىرۇباوەر و مەكتەبە
ئەدەبىيەكان. نودەم ھېچ جۈزە سنۇورۇ
بەرىھەستىيەكى نەبۇو. گۆڤارىتكى فەرە
رەنگ و فەرە دەنگ بۇو. لەپىتىجەمین
سالىيادى دەرچۈزۈنى نودەمدا،
جەزىتىكمان لەستۆكھۆلەم بەرىتە بىرە
زۇرىيەي رۆشنېرائى كوردى ھەرچوار
پارچەيى كوردستان بەشدارى
ئاھەنگەكە بۇون، لەو ئاھەنگەدا
دەبۇو مالئاوايىم كردىا.
* مالئاوايىت كرد؟

- نەخىير، بېيارم دا بۇ پىتىج سالى تىرىش گۆڤارەكە
دەرىكەم. واتە بەگشتى دەسال بەرەدەوام بۇو. نىازىم وابۇو
دوای پىتىج سالى نودەم لە دىيارىبەر دەرىكەم. وەك دەزانىن
نەوەتەكان بارودۇخ ئارام نەبۇو. دۆسەت و براەدەر پېيان
گۆتم چۈن شتى وا دەكەي، ئەگەر بچىتە دىيارىبەر، پاش
چەند مانگىيەك ھەوالى مەرگەت دەبىسىن. قىسە كەيان
پەست بۇو. لەم بېيارم پاشگەز بۇومەوه، بۇيە بېيارم دا
پىتىج سالى تىرىش بەرەدەوام بىم لەسەر دەركەدنى گۆڤارەكە.
دە سالى رەبەق نودەم دەركەوت. بى ئەۋەدى ژمارەيەكى
درەنگ بەكەۋىتە ژىير چاپ. ئەۋەش دىاردەيەكى نوى بۇو
لە رۆزئىنامەگەرى كوردىدا.

* ھەر لەپاشكۆي ئەم گۆڤارەدا، گۆڤارىتكى تىرىشت
دەرەدەختى كە تايىيەت بۇو بە وەرگىتەن.

- بەلىن، دەمە ويست ھەر سالەي ژمارەيەك ياخود دوو
ژمارەدەرىكەم. ھەر وەك دەزانى بەرھەمە
ئەدەبىيەكانى دىنيا زۇر زۇ دەكىتىنە تۈركى. وەرگىتەن لە
ناو تۈركە كاندا زۇر بەھىزە. فارسە كانىش ھەر وان.
كەتىيىبى بېرەدەرى ماركىيز بەرلەوهى بەسويدى بلاو
بەكىتەنە، دەكىتىنە تۈركى، رۆمانەكانى پاولۇ گۇنئىلۇش
ھەروان. ئەۋەش وادەكەت كوردەكان ئەم ئەدەبىياتە
بەخۇتنىنەوە و يەكىيەك كە بەتۈركى مۇتالا بکات، زۇرتىر
سۈوەدەند دەبىت و ئاسانكارى زىاتر بۇ دەكىت. منىش
بەرىتگەي ئەم گۆڤارەدەمە ويست زمانى كوردى
دەولەمەندىنەتى بىن. بۇ ئەۋەدى ئەزمۇن لەتەكىنەك و
شىئىوازى نۇوسمەرانى جىھان وەرىگىن. تا توانامان
ھەبوايە ھەولمان دەدا وەرگىيەدرەواهەكان لەزمانى
ئۆرۈنىالەوە بەكىتەن. مخابن تەننیا ژمارەيەكى دەركەوت.

* بۆچى تەننیا ژمارەيەك؟
- نەيتوانى جىيگەي خۇرى بکاتەوە، لەبوارى مادىيەسەوە

نه ته و هیان دهست پیتکردووه به ریگه کی و در گیرانی به رهه می نووسه رانی باشوروی کوردستان، به لام لیره که س نووسه رانی باکشور یان روزنوا ای کوردستان ناناسن. ئه تو تا چهند شاره زای ئه ده بیات و ویژه دیاراوه کانی دیکه کی کوردی و ئه مه چون هله ده سه نگینی؟ - کاتیک ئیمه دل لیین کوردستان، پیوسته باس له هه مسوی بکهین، منیش ههست بهم که ما یه سییه دکه کم. ئه گه مر میزشو ویه کی ئه ده بی چاپ بکری و تیبیدا برهه می کورده کانی سو قییه ت یان شوینیکی تری تیدا نه بی، ئه وا نایتتے ویژه دیگه کوردی، به لکو دهیتنه هی پارچه یه ک. نووسین به زاراوه گه لی جیا گرنگ نییه، به لکو پیوسته له شوینیکدا بگهنه یه ک، بؤیه من له نوده مدا ئه م کاردم کرد. هروهها ئه نتولوژیا یه کی چیزه کی کوردیم ئاما ده کرد که تیدا همان سیاسه تی (نوده) ام په پرده کردووه، ئه نتولوژیا که دوو بهرگ و زیاتر له هزار لا په ریده، لهو ئه نتولوژیا یه دا نمونه گشت چیزه کنووسه کورده کانم هیناوه ته وه، ته نیا باسی نووسه رانی پارچه یه کم نه کردووه. بیوگرافی و نمونه یه برهه می نووسه رانی کورمانجی ناوینیشم کردوته لاتینی.

* ئه نتولوژیا کدت به ته نیا ئاما ده کرد؟ - به لئی، به لام له گه ل که سانی شاره زا له ئه ده بیات کورده کانی سو قییه ت و باشوروی کوردستان راویشم کردووه.

* کوکردنوهی ئه نتولوژیا ياخود پروسیه کی و دک نوده ئیشی تاکه که سیک نییه و پیوسته دزگایه کی گه ورده له پشت بی.. ئیوه چون خوتان له قه رهی ئه م کاره دا؟ ئایا ماندو و بیونیکی زوری نده دویست؟

- ئیمه وا راهاتوین و واده زانین که کاری گه ورده پیوسته دزگایه کی مه زنی له پشت بی. راسته داموده زگا کان ده ففت و کادیری زوریان له بدر دهست دایه، به لام و دک ده زانی داموده زگای لای خۆمان ئاما نجیان ته نیا ره زامه ندی حیزیه که یانه، یان له بدر موجه کاره کانیان راده پریتن و ئه و برهه مهی ده دهخن، دیاره چونه، به لام ئه گه دزگا که ئاما نجی خه باتیکی سه ریه خۆ بی و پالپیشت بی به خه باتیکی پروفسنل و باز رگانی سه ریه خۆ، سه رکه و تورو تر ده بی و له رهوشی ئیستای کوردستانی شدا، دامه زراندی ده زگایه کی بهم جو ره دهست نادا. ئه مه بق باکشوری کوردستان دوو ئه ونده زه حمه ته. کاتیک که (نوده) ام ده خست، خوینه ر و نووسه ری به دگمه نه بیو، به لام چونکه من

ئاشقی ئه م خه باته بیو، هه مسو هیز و توانای خۆم خسته گه ر. راسته تا را دهیه ک خه باتیکی شه خسی بیو، به لام پیووندیم له گه ل هه مسو نووسه رانی کورد و نووسه رانی غه یه ده بست و بهم جو ره ئاما نجم ئه و بیو بناغه هی ئه ده بیاتیکی نوژه ن سه قامگیر بکه م. و دک ده زانی غه ریسی، تیکشکانه. بؤئه وهی له غه ریبیدا تیک نه شکیم، په نام بؤئه ده بیات برد. ئه ده بیات هیوای ئایینددم بیو. بؤیه بدل وه ئه م کاردم ئه نجام دا. که سیک که بدل کار بکات، لمو سه ده که سه باشتره که بی دل کاریک دکه ن. له لایه کی تر وه، له پرۆسیه ده کردنی گوشاری نوده دا، گرنگیم نه دا به وهی که نووسه ره سه ر به کام ئایدیلۆژیا و پارت، و دک گوشاره سو تییه ئه ده بییه کان ویسته گوشاری کی تایبەت، ده بیو نوده بیو ایه به پر دیک له نیوان نووسه ران، بیکومان ئه م داخوازی و بانگه شانه گه ورده بیو. سه ره تا جیبە جن کردنیان هه ندیک زه حمه ت بیو، به لام له ئه نجامی شه و خوونی و هه ولدانی بی و چان ریگه هه موار بیو. له گه ل ئه وه شدا پیوسته دان به وه دا بنیم که ئه و ده ساله بو من و دک بیست سال تیپه رین.

* له کورمانجیدا کیشەی خوینه ریش هه یه، چونکه هه ر نووسه رهی به شیوه زاراوه یه ک ده نووسی، و اته کیشە که زمانه. ئه و کیشە یه له بدر ده ئیوه شه بیو ته ئاسته نگ؟ پیووندی تۆ و خوینه ران چونه؟

- ئه و کیشە یه تا را دهیه ک نه ما و ده تمه ده سه ره تای هه شتا کان ئه م شتە باو بیو، نه ته نیا هه ر شاره و زاراوه یه کی هه بیو، بگرە هه ریک خستنیکیش زمانیکی تایبەت به خۆی هه بیو و به گوییه کی خۆیان قالبیان بو دروست ده کرد. دوابه دوای ده کردنی گوشاری نوده و هه روهها سه ره لە نوی چاپ کردن وهی گوشاری هاوار، ئیستا که م نووسه ره یه که به شیوه یه کی هه ریمی بنووسن. بۆ نوونه من هه رچه ند له زارگ وتنی هه ریمی زۆر دور نه که و تومه ته وه، به لام بیو شیوه یه شن نانووسن. ده توانم بلیم ٨٠٪ شیوه یه کی ستانداردی به خۆه گرت و ده ده دن دیسان هه ندیک نووسه ری تۆری و سه ره دهی به زار گوتني خۆیان ده نووسن، به لام ئه وانیش هی دی هه ول ده دن خۆیان بگه یه نه ئه و ستانداردی لە زمانی کوردی زاله. هی کورمانجی بادینان له ده ره وهی ئه م چوارچی وهی ده می نه وه. نه سو رانی بیه و نه کورمانجی بیه. دیاره بھ دینان ناوی هه ریمی که و ئه ویش هه ر کورمانجی بیه و زاراوه یه کی سه ره خۆ نییه، پیوسته خۆیان نزیکی ئه و ستاندارد

بکەن کە ئىيەمە پىتى دەنۇوسىن.

* بۇچى لە كورمانجىدا زىاتر كتىيەنى و ئىزەيى چاپ دەكىرىن و گرنگى بە بوارەكانى ترى وەك فەلسەفە و زانست و .. تاد نادرى؟

- راستە، زىاتر بەرھەمى ئەدەبى چاپ و بلاو دەكىرىنەوە، بەلام نۇونەي فەلسەفيشمان هەيە. وەك مستەفا دوزگۈن كە چەند كتىيېكى لەسەرفەلسەفە هەيە. بەم دوايىنانەش وەشانخانە ئاشىيەتى هەندىك كتىيېك سىاسىي بلاو كردەوە، لەوانە كتىيى د. قاسىلۇ و پىداويىتىيەكى وەها نەھاتوتە گۆرى و بەزمانى تر موتالاى دەكەن، چونكە قورسيشە ناتوانى بە زمانى كوردى ليلى تى بگەن.

* ئايىندە ئەدەبىياتى كوردى لە تاراوجە چۈن دەبىنى؟

- گەشىن نىم پىتى، چونكە ئەنەنەيە لەوى پىدەگات، ناتوانى نۇينەرى ھەست و نەستى كوردەكان بېت لە ولاتى خۆيان و تەنبا گوزارە لە بەشىكى كەم دەكەت، ئىتىر بەمېشىكى ئەنەنە بىردىكەنەوە كە لىلى دەئىن. ئىستاكە رەوشى كوردىستان دەگۆرى، پىتوستە وىزەوانەكان بگەرينىەوە لەناو خەلکى خۆياندا بىشىن.

* واتە زەمینەكە لەبار دەبىنى؟

- دەمەۋىن بلېيم تا راپەيدە كىپىوەندى بە ئايىندە سىاسييەوە هەيە. ئەگەر پەروەردە زمانى كوردى لە باكۇر ئازاد بىن، لەماوەيدە كى زۆر كورتدا، ئەدەبىات دەگاتە لۇوتىكمى خۆى و پەرەگر دەبىن. چونكە كوردىستانى تۈركىيا پەدىيەكە لە نىيوان ئاسىبا و ئەوروپادا. پىتوستە ئىتىر زمان فاكەتكۈرىكى ولاتپارىزى نەبىنى، بەلكو بوارەكانى مەعرىفەو زانست جىتكەن بىرىتەوە. ئەدەبىيات پىتوستە تەعبير لە ئىش، ژان و بىر و خۆشىيەكانى نەتەوەيدە كەبکات.

* لەدوا رۆمانىدا بە نىسىبەت بەرھەمى كانى ترت پىشو درېشى، ئاييا هەنگاوايىكى نویت لە نۇوسىندا بەرز كردىتەوە؟

- ناتوانىم بلېيم هەنگاوايىكەم بەرز كردىتەوە ياخود بەرھەمى كانى پىشىووم بەكار نايەن، بەلام زۆرى پىسو ماندو بۇوم. ئەزمۇونىيەكى بىست و پىنج سالەم هەيە لە نۇوسىنى چىرۆكدا. بىرۆكە ئەم رۆمانەش لەمېشە لە سەرمادايە. چوار - پىنج سالە كارى لەسەر دەكەم. ويستوومە شىوازىكى نۇى بەكار بىتىن. وەك سەرجەم

بەرھەمى كانى دىكەم لەسەر تاكىتىك چىر بۇومەتەوە. چونكە پىم وايە ئەگەر كەسىكى باش بناسىتىم، ئەوا زۇر كەسم باش ناساندۇوە. هەر چەندە كەسىكە، بەلام ژيانىكى سىاسىي و كۆمەلائىتى سى دەيەي دوايى ئاوارەيەكە كە بە نىازە بگەپىتەوە ولاتەكەي. بىرى گەرانەوە لەو كەسەدا دەبىتە نەخۆشى نۆستالىيىشى.

بەرھەمى چاپكراوه كانى فرات جەدۋىرى بىرىتىن لە:

- ھەلمەت دەبەين، (شىعر - ١٩٨٠)
- گەورە دەبىم، (شىعر - ١٩٨١)
- دايىك شىرىنە، (شىعرى منالان - ١٩٨٣)
- بەندكراو، (چىرۆك - ١٩٨٦)
- كۆتىرى سپى، (چىرۆك - ١٩٩٢)
- كولتسۇر، ھونەر و ئەدەبىيات، (كۆمەلە وتار و ھەقپەيىشىن - ١٩٩٦)
- وتنى ناوداران، (١٩٩٥)
- چىرۆكى بەنەمالەى عەبدۇ، (چىرۆك - ١٩٩٩)
- لە مالىي جەلادەت ئالى بەدرخاندا، (دىالۆگ - ١٩٩٨)
- شەپۇلە كانى دەريايى رەش، (سەھەرنامە - ١٩٩٧)
- رۆمانسىكىي ژاكاو، (كۆمەلە چىرۆك - ٢٠٠٢)
- ئەنتۆلۇشىي چىرۆكى كوردى، (٢٠٠٣)
- پايزىتىكى درەنگ، (رۆمان - ٢٠٠٥)

ھەندىتىك لە بەرھەمى وەرگىتىرداوه كانى بىرىتىن لە:

- شەوە سېپىيە كان، دەستەيىشىكى، ١٩٩٣
- مشك و مرۇق، جۆن ئىشتىيان بەگ، ١٩٩٣
- باخچەي ۋىنیسیا، ئەنتوان چىخەف، ١٩٩٥
- لەچاودەپوانى گۆددۇدا، سامۆئىل بىكىت، ١٩٩٥
- دارى ھەنار، يەشار كەمال، ١٩٩٨
- دىوار، سارتى، ١٩٩٨
- چىرۆكى مامە وردىلە، باربرق لىندىگىن، ٢٠٠٠
- ئەمېل، ئاسترىيد لىندىگىن، ٢٠٠٢